

Finansowanie sektora MSP w ujęciu lokalnym na podstawie badań ankietowych

Łukasz Faryj*

Streszczenie: *Cel* – Celem artykułu jest przedstawienie wyników badań własnych nad sposobami finansowania przedsiębiorstw sektora MSP.

Metodologia badania – Badania (ankietowe) przeprowadzono na przedsiębiorcach z powiatu jasielskiego. Ankieta badała stan wiedzy przedsiębiorców oraz czynniki, jakie przedsiębiorcy biorą pod uwagę przy podejmowaniu decyzji finansowych.

Wynik – Wyniki badań wskazują, że przedsiębiorcy bazują i wybierają w większości stereotypowe, sprawdzone źródła finansowania, polegając na dotychczasowym doświadczeniu i opiniach otoczenia.

Oryginalność/wartość – Artykuł pokazuje behawioralne czynniki kierujące decyzjami przedsiębiorców, a także analizuje sposoby skutecznego docierania do przedsiębiorców z tego sektora z dostępną wiedzą i nowymi sposobami pozyskiwania środków finansowych.

Słowa kluczowe: sektor MSP, źródła finansowania, ankieta, stan wiedzy przedsiębiorców

Wprowadzenie

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw jest najliczniejszą, najszybciej rozwijającą się i najprężniejszą gałęzią gospodarki krajowej i europejskiej (Lachiewicz, Matejun, 2012, s. 13). Jego znaczenie dla gospodarki i cechy charakterystyczne tego sektora pozwalają na umiejscowienie go jako jednego z najważniejszych segmentów gospodarki, w kontekście działań bieżących, jak i przyszłych inwestycyjnych.

Dzięki unikatowej charakterystyce, całość działań sektora MSP wpływa bezpośrednio na rynek pracy poprzez tworzenie nowych miejsc (Matejun, 2003, s. 235).

Elementem nieodłącznym i wyróżniającym jest zdolność dostosowywania do otaczającej sytuacji. Ta dynamika podnosi wartość całego sektora, a dla poszczególnych przedsiębiorców stanowi dodatkowy atut wobec inwestorów krajowych i zagranicznych. Zdolność przystosowywania i wypełniania luk na rynku pozwala na łatwe wdrażanie i promowanie nowych technologii, przez co sektor MSP staje się nośnikiem innowacyjności (Szopik-Depczyńska, Depczyński, 2012, s. 375–377).

* mgr Łukasz Faryj, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Wydział Finansów i Prawa, e-mail: lukfaryj@wp.pl.

1. Istotność sektora MSP w gospodarce

Przedsiębiorstwa sektora MSP marginalizowano (Wielgus, 2006, s. 127) na rzecz dużych korporacji i zakładów przemysłu ciężkiego, jako że w latach 50. i 60. XX wieku to sektor ciężki napędzał gospodarki świata odbudowującego się po II wojnie światowej. Współcześnie jednak to właśnie małe i średnie przedsiębiorstwa są fundamentem napędzającym procesy gospodarcze, rozwój technologiczny i innowacyjny. Nie jest możliwy rozwój istotnych sektorów gospodarczych państwa bez silnego i stabilnego rynku, na którym działają małe i średnie przedsiębiorstwa. Stanowią napęd dla innych branż, sektorów i gałęzi przemysłu. Odzwierciedleniem stabilności rynku lub gospodarki jest właśnie liczba przedsiębiorców oraz wskaźnik procentowy pokazujący przyrost przedsiębiorstw w danym okresie (Skowronek-Mielczarek, 2005, s. 6).

Stąd obecnie na całym świecie jest widoczny trend wspomagania ich rozwoju i inwestowania przez władze publiczne w cały sektor na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Jednym ze sposobów wspomagania jego rozwoju jest ułatwianie dostępu do finansowania, gdyż brak historii kredytowej, a często także zabezpieczenia pożyczek jest częstym problemem przedsiębiorców.

2. Zarys metody badawczej

Celem badania było uzyskanie wiedzy przedsiębiorców z zakresu finansowania przedsiębiorstw; form, z jakich korzystają i źródeł, które służą do pozyskania informacji dotyczącej stosowania i pozyskiwania dodatkowych środków.

Metoda badawcza miała na celu zweryfikowanie trzech hipotez:

1. Przedsiębiorcy mają wiedzę nt. dostępnych źródeł finansowania i korzystają z różnych form pozyskiwania środków na działalność gospodarczą.
2. Przedsiębiorcy uzyskują i pogłębiają swoją wiedzę nt. źródeł finansowania w oparciu o sprawdzone i pewne formy edukacyjne.
3. Istnieje zależność między wielkością przedsiębiorstwa a wybieranymi i stosowanymi formami finansowania.

W niniejszej pracy posłużono się metodą sondażu diagnostycznego. Polega ona na statystycznym gromadzeniu faktów i danych o zjawiskach strukturalnych i funkcjonalnych oraz dynamice ich rozwoju. Informacje pozyskane w toku badania, dotyczące określonego zjawiska społecznego pozwalają ustalić ich zasięg, zakres, poziom i intensywność. To z kolei umożliwia ocenić ich przyczyny i skutki i w rezultacie zaprojektować inne, nowe rozwiązanie. Metoda sondażu diagnostycznego umożliwia statystyczny opis i sprzyja wyjaśnieniu pewnych zjawisk masowych, jak również ważniejszych procesów występujących w wielkich zbiorach na podstawie reprezentatywnych prób statystycznych (Apanowicz, 2002, s. 70).

W sondażach diagnostycznych najczęściej wyróżnianymi technikami są: ankieta i wywiad (Pilch, Bauman, 1998, s. 90). W niniejszej pracy sondaż diagnostyczny przybrał formę ankiety.

Ankieta została skierowana do przedsiębiorstw z powiatu jasielskiego. Jej uzupełnienie zostało przeniesione na respondenta. Literatura z zakresu metodologii potwierdza, że ankieta może zostać wypełniona w obecności osoby, która kieruje ankietę, celem otrzymania odpowiedzi, lub samodzielnie przez podmiot, do którego została skierowana (Pilch, Bauman, 1998, s. 96).

3. Finansowanie sektora MSP w ujęciu lokalnym

Niniejsza praca ma na celu określenie i przedstawienie form i rodzajów finansowania sektora MSP, w ujęciu lokalnym, na przykładzie firm z powiatu jasielskiego, województwa podkarpackiego.

W wyniku badań ankietowych ukazano funkcjonowanie finansowania firm małych i średnich, na przykładzie firm operujących w jednym z 380 powiatów na terenie Polski. Badanie umożliwiło przedstawienie wykorzystywanych źródeł finansowania, sposobu zdobywania wiedzy na ich temat, problemów związanych z pozyskaniem dodatkowego finansowania, stanu wiedzy przedsiębiorców i potencjalnych źródeł, z których korzystają, a także określenie, w jakim kierunku będą zmierzały ich działania dotyczące wyboru form przyszłego finansowania.

Poniżej zaprezentowano wyniki badań ankietowych przedstawiających charakterystykę przedsiębiorstw, które odpowiedziały na pytania zawarte w ankiecie.

W tabeli 1 przedstawiono informacje na temat liczby osób zatrudnionych. Pozwala to na określenie, do jakiej kategorii przedsiębiorstwo może należeć: mikro, małe, średnie lub duże.

Tabela 1

Liczba zatrudnionych w ankietowanych przedsiębiorstwach

Liczba zatrudnionych	N	Udział (%)
0–9	18	43,9
10–49	13	31,7
50–249	6	14,6
250 i więcej	4	9,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Pośród 41 przedsiębiorstw, większość, tj. 18, stanowią firmy, w których liczba zatrudnionych wynosi od 1 do 9; 13 przedsiębiorstw zatrudnia od 10 do 49 pracowników; 6 przedsiębiorstw deklaruje, że zatrudnia od 50 do 249 pracowników.

Najmniejsza grupa wśród respondentów – 4 podmioty, to jednocześnie podmioty zatrudniające największą liczbę osób.

W tabeli 2 przedstawiono czasokres prowadzonej działalności przez respondentów.

Tabela 2

Czas prowadzenia działalności przez ankietowanych

Czas działalności	N	Udział (%)
Mniej niż 1 rok	2	4,9
Od 1 do 5 lat	11	26,8
Powyżej 5 lat	28	68,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

68,3% respondentów, czyli 28 podmiotów deklaruje prowadzenie działalności powyżej 5 lat. 11 z 41, stanowiący 26,8% ankietowanych funkcjonują na rynku w okresie od 1 roku do 5 lat. Czas prowadzenia działalności poniżej 1 roku potwierdziło 2 ankietowane przedsiębiorstwa, które stanowią niecałe 5%.

Dane przedstawione w tabeli 3 informują, czy na przestrzeni lat był moment zawieszenia działalności.

Tabela 3

Informacja dotycząca zawieszenia działalności w trakcie działalności

Czasowe zawieszenie	N	Udział (%)
Nie	39	95,1
Tak	2	4,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Dwa spośród 41 ankietowanych przedsiębiorstw, co stanowi 4,9%, potwierdza czasowe zawieszenie działalności. Może to wskazywać na problemy w funkcjonowaniu podmiotu na rynku, także z powodu błędnej polityki rachunkowej, czy na nieodpowiednie dysponowanie dostępnymi środkami finansowymi.

Kolejne pytanie dotyczyło specjalności prowadzonej działalności. Odpowiedzi przedstawiono w tabeli 4.

Największą grupę stanowią firmy produkcyjno-wytwórcze: 15 podmiotów, 36,6%. Następnie handlowo-usługowe: 31,7%, co daje 13 firm. 17,1% stanowią firmy prowadzące działalność usługową, czyli 7 podmiotów. Najmniej, bo 6 z 41 ankietowanych zadeklarowało, że specjalizuje się w handlu: 14,6%.

Tabela 4

Specjalność działalności podmiotów ankietowanych

Specjalność	N	Udział (%)
Firma usługowa	7	17,1
Firma handlowa	6	14,6
Firma handlowo-usługowa	13	31,7
Firma produkcyjno-wytwórcza	15	36,6
Inna	0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Dane zawarte w tabeli 5 przedstawiają, jaką formę prawną przyjmują ankietowane przedsiębiorstwa.

Tabela 5

Formy prawne ankietowanych

Forma prawna	N	Udział (%)
Podstawowa dz. gospodarcza	18	43,9
Spółdzielnia	0	0,0
Spółka cywilna	5	12,2
Spółka jawna	5	12,2
Spółka komandytowa	0	0,0
Spółka komandytowo-akcyjna	0	0,0
Spółka akcyjna	6	14,6
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	7	17,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Na podstawie powyższych danych należy stwierdzić, że najwięcej przedsiębiorstw działa w formie podstawowej działalności gospodarczej, bo 18 z 41, co równe jest 43,9% respondentów. Podmioty w formie spółki z o.o. to 17,1%, czyli 7 podmiotów; 6 z 41, czyli 14,6% podmiotów to spółki akcyjne. Działalność w formie spółki cywilnej lub jawnej zadeklarowało po 5 przedsiębiorców (po 12,2%).

Lokalizacje przedsiębiorstw przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6

Lokalizacja przedsiębiorstwa

Lokalizacja	N	Udział (%)
Miasto	29	70,7
Wieś	12	29,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

29 przedsiębiorców z 41 (70,7%) prowadzi swoją działalność na terenie miasta: w Jaśle lub Kołaczycach. Pozostałe 12 (29,3%) swoją siedzibę ma na wsi, na terenie powiatu jasielskiego.

Informacją istotną, pomocną w wypracowaniu oglądu na efektywność firm z powiatu jasielskiego, jest zasięg ich działalności (tab. 7).

Tabela 7

Zasięg działalności ankietowanych firm

Zasięg	N	Udział (%)
Lokalny, powiatowy	14	34,1
Regionalny, wojewódzki	3	7,3
Krajowy	8	19,5
Międzynarodowy, europejski	12	29,3
Międzynarodowy, międzykontynentalny	4	9,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

14 respondentów stanowiących 34,1%, działa na rynku lokalnym. 12 podmiotów (29,3%) prowadzi działalność o zasięgu międzynarodowym, europejskim. Na rynku krajowym działa 8, stanowiąc 19,5% badanych. Międzykontynentalny zasięg działalności wykazują 4 przedsiębiorstwa mające udział w wysokości 9,8% ankietowanych. Na rynku wojewódzkim działa 3 przedsiębiorców, stanowiących 7,3% ogółu.

Ostatnie pytanie mające za zadanie scharakteryzowanie podmiotu gospodarczego z terenu powiatu jasielskiego dotyczyło historii powstania firmy, ze względu na rodzaj finansowania zastosowanego przy założeniu działalności. Poniższa tabela obrazuje odpowiedź na zagadnienie. Respondenci mieli możliwość wielokrotnego wyboru, celem określenia, jakie źródła finansowania zostały użyte na rozpoczęcie działalności.

Tabela 8

Rodzaj finansowania użyty przy rozpoczęciu działalności

Źródło finansowania	N	Udział (%) 41 = 100%
Środki własne	32	78,0
Pożyczka od rodziny, znajomych	10	24,4
Kredyt	11	26,8
Pożyczka od instytucji	0	0,0
Leasing	0	0,0
Środki z Urzędów Państwowych	14	34,1
Środki z Unii Europejskiej	5	12,2
Inne	0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

W tabeli 8 wskazano, jakie środki zostały użyte przez wszystkich 41 respondentów przy zakładaniu działalności. 32 (78,0%) z 41 ankietowanych zadeklarowało, że na rozpoczęcie działalności przeznaczyci między innymi środki własne; 14 z 41 (34,1%) skorzystało ze środków uzyskanych z instytucji państwowych; 11 (26,8%) z 41 deklaruje, że przy rozpoczynaniu działalności korzystali także z kredytu; 10 (24,4%) ze wszystkich, na rozpoczęcie działalności przeznaczyło środki z pożyczki uzyskanej od rodziny lub znajomych; 5 (12,2%) respondentów uzyskało dofinansowanie ze środków unijnych.

W kolejnych tabelach przedstawiono źródła finansowania firm sektora małych i średnich przedsiębiorstw, z siedzibą na terenie powiatu jasielskiego. Poniższe dane przedstawiają także czynniki, które miały wpływ na wybór danego źródła i stan wiedzy dotyczący poszczególnych rodzajów finansowania.

W tabeli 9 przedstawiono ilościową i procentową znajomość źródeł finansowania przez przedsiębiorców biorących udział w badaniu oraz wskazano, ilu przedsiębiorców zna poszczególne rodzaje źródeł finansowania.

Tabela 9

Znajomość poszczególnych źródeł finansowania wśród ankietowanych

Rodzaj finansowania	N	Udział (%) 41 = 100%
Samofinansowanie	36	87,8
Subwencje	7	17,1
Dotacje	25	61,0
Factoring	0	0,0
Emisja papierów dłużnych	0	0,0
Venture Capital	1	2,4
Anioły biznesu	9	22,0
Inne	0	0,0
Zysk zatrzymany	2	4,9
Sprzedż zbędnych aktywów	3	7,3
Odpisy amortyzacyjne	5	12,2
Dopłaty właścicieli	2	4,9
Emisja akcji lub obligacji	5	12,2
Kredyt	37	90,2
Pożyczka	24	58,5
Leasing	27	65,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Z powyższych danych można wyciągnąć następujące wnioski; 37 (90,2%) respondentów potwierdza, że kredyt jest znanym im źródłem finansowania; 36 (87,8%) ankietowanych deklaruje znajomość samofinansowania; 27 (65,9%) deklaruje, że znany jest im leasing jako źródło finansowania; 25 (61,0%) potwierdziło znajomość dotacji. Pożyczkę jako źródło finansowania zna 24 (58,5%) przedsiębiorców; 9 (22,0%) zna od strony ekonomicznej, pojęcie

aniola biznesu; 7 (17,1%) ankietowanych zna subwencje jako źródło finansowania. Odpisy amortyzacyjne są znane 5 (12,2%) respondentom, podobnie, jak emisja akcji lub obligacji; 3 (7,3%) skorzystało ze sprzedaży zbędnych aktywów. Zysk zatrzymany jest znany jest 2 (4,9%) ankietowanym, podobnie jak dopłaty właścicieli. Tylko przedsiębiorstwo zadeklarowało znajomość *venture capital* jako źródła finansowania. Faktoring, emisja papierów dłużnych czy inne, nie zostały wybrane przez ankietowanych.

W tabeli 10 wskazano na źródło pozyskania wiedzy na temat możliwości dodatkowego finansowania prowadzonej działalności. Ankietowani mieli możliwość wielokrotnego wyboru.

Tabela 10

Źródła pozyskania wiedzy nt. dodatkowego finansowania działalności

Źródło pozyskania wiedzy	N	Udział (%) 41 = 100%
Ukończone studia ekonomiczne	3	7,3
Prasa i Internet	28	68,3
Wiedza i doświadczenie własne	22	53,7
Kursy i szkolenia organizowane przez samorząd lokalny lub regionalny	8	19,5
Kursy i szkolenia realizowane przez UE	7	17,1
Wyspecjalizowani doradcy	16	39,0
Inkubatory przedsiębiorczości	2	4,9
Zewnętrzne osoby prowadzące księgowość firmy	12	29,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Interpretując powyższe wyniki można stwierdzić, że większość respondentów, czyli 28 (68,3%) czerpie wiedzę nt. źródeł finansowania z prasy i Internetu; 22 (53,7%) bazuje na swojej wiedzy i doświadczeniu. Z wyspecjalizowanych doradców korzysta 16 (39,0%) ankietowanych. Z doświadczenia i wiedzy zewnętrznych osób, które prowadzą księgowość firmy korzysta 12 (29,3%) respondentów. Z kursów i szkoleń organizowanych przez samorząd lokalny lub regionalny korzysta 8 (19,5%) przedsiębiorców. Kursy i szkolenia organizowane przez UE są wykorzystywane jako źródło wiedzy nt. środków finansowania przez 7 (17,1%) przedsiębiorców; 3 (7,3%) wykorzystuje wiedzę uzyskaną w toku studiów; 2 (4,9%) dzięki inkubatorom przedsiębiorczości pozyskało nowe doświadczenie na temat dodatkowego finansowania.

Na podstawie odpowiedzi przedsiębiorców w tabeli 11 przedstawiono ogólny stan wiedzy na temat źródeł finansowania.

Trzech (7,3%) ankietowanych twierdzi, że zna bardzo dobrze rodzaje dodatkowych źródeł finansowania. Stan znajomości na poziomie dobrym deklaruje 11 (26,8%) przedsiębiorców; 21 (51,2%) przedsiębiorców zna dodatkowe źródła finansowania na poziomie średnim. Wiedzę określoną jako złą, zadeklarowało 6 (14,6%) z 41 respondentów. Żaden nie stwierdził, że jego stan wiedzy nt. źródeł jest na poziomie bardzo złym.

Tabela 11

Ogólny stan wiedzy ankietowanych przedsiębiorców

Stan wiedzy	N	Udział (%)
Bardzo dobry	3	7,3
Dobry	11	26,8
Średni	21	51,2
Zły	6	14,6
Bardzo zły	0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Kolejne pytanie dotyczyło oceny dostępności do źródeł finansowania. W tabeli 12 przedstawiono odpowiedzi ankietowanych.

Tabela 12

Ocena dostępności dodatkowych źródeł finansowania

Dostępność źródeł finansowania	N	Udział (%)
Bardzo dobra	1	2,4
Dobra	21	51,3
Średnia	19	46,3
Zła	0	0,0
Bardzo zła	0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Na podstawie ankiet należy stwierdzić, że 21 (51,3%) respondentów uważa, że dostęp do dodatkowych źródeł finansowania jest na poziomie dobrym. Ocenę średnią wystawiło 19 (46,3%) ankietowanych. Tylko 1 (2,4%) przedsiębiorca uważa, że dostęp do źródeł jest na poziomie bardzo dobrym. Żaden z respondentów nie twierdzi, że dostępność źródeł dodatkowego finansowania jest na poziomie złym lub bardzo złym.

W tabeli 13 przedstawiono, ilu przedsiębiorców, korzystało w trakcie działalności z konkretnego źródła finansowania. Ankietowani mieli możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi. Na podstawie danych można określić, jakie rodzaje dodatkowego finansowania były wykorzystane przez ankietowanych: największym powodzeniem cieszy się samofinansowanie, z którego skorzystało 32 (78% wszystkich respondentów); z kredytu 26 (63,4%); z leasingu 21 (51,2%); z dotacji 19 (46,3%); ze wsparcia aniołów biznesu 8 (19,5%); z pożyczki 7 (17,1%), z emisji akcji lub obligacji po 5 (12,2%); z odpisów amortyzacyjnych 5 (12,2%); z subwencji 3 (7,3%); ze sprzedaży zbędnych aktywów 3 (7,3%); z zysku zatrzymanego 3 (7,3%); z dopłat właścicieli lub wspólników 2 (4,9%). Do braku korzystania z dodatkowego finansowania przyznało się 2 (4,9%) ankietowanych.

Tabela 13

Rodzaje wykorzystanych dodatkowych źródeł finansowania

Źródło finansowania	N	Udział (%) 41 = 100%
Leasing	21	51,2
Subwencje	3	7,3
Dotacje	19	46,3
Emisje krótkoterminowych papierów dłużnych	0	0,0
Venture Capital	0	0,0
Anioły Biznesu	8	19,5
Pożyczka	7	17,1
Samofinansowanie	32	78,0
Sprzedaż zbędnych aktywów	3	7,3
Zysk zatrzymany	3	7,3
Odpisy amortyzacyjne	5	12,2
Dopłaty właścicieli lub wspólników	2	4,9
Emisja akcji lub obligacji	5	12,2
Kredyt	26	63,4
Nie korzystano z dodatkowych źródeł	2	4,9
Inne	0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Kolejne pytanie dotyczyło motywów wyboru. Ankietowani mieli możliwość wskazania kilku odpowiedzi wskazujących na powód decyzji.

Tabela 14

Motywy wyboru dodatkowego źródła finansowania

Motyw	N	Udział (%) 41=100%
Wielkość prowizji i opłat	14	34,1
Opinie innych o danym źródle	27	65,9
Szybkość otrzymania kapitału	14	34,1
Poziom stawianych wymogów	6	14,6
Poziom skomplikowania procedur	3	7,3
Inne	6	14,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Najczęstszą motywacją do wyboru dla 27 (65,9%) ankietowanych była opinia osób trzecich o danym źródle; dla 14 (34,1%) liczyła się wielkość prowizji i opłat. Dla kolejnych 14 (34,1%), ważnym była szybkość otrzymania kapitału; 6 (14,6%) kierowało się poziomem stawianych wymogów. Kolejnych 6 (14,6%) przedsiębiorców zwróciło uwagę na inne niż wymienione w ankiecie motywy: sytuacja, w jakiej się znaleźli, a która była powodem

sięgnięcia po dodatkowe finansowanie; potrzeby danej chwili; stwierdzenie, że nie korzystano i nie było potrzeby.

Przeznaczenie zdobytych środków zaprezentowano w tabeli 15.

Tabela 15

Przeznaczenie zdobytych środków

Przeznaczenie	N	Udział (%)
Działalność bieżąca	12	29,3
Działalność inwestycyjna	26	63,4
Inne	3	7,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Spśród 41 ankietowanych przedsiębiorców 26 (63,4%) deklaruje, że zdobyte środki były przeznaczone na działalność inwestycyjną; 12 (29,3%) respondentów potwierdza, że przeznaczyci dodatkowe finanse na działalność bieżącą. Grupa 3 (7,3%) przedsiębiorców sugeruje inne przeznaczenie zdobytych środków.

Interpretując dane z tabeli 16, można uzyskać informacje na temat sprzyjających czynników, które wspomogły proces pozyskania środków.

Tabela 16

Czynniki sprzyjające pozyskaniu środka

Czynnik	N	Udział (%)
Prawne	10	24,4
Administracyjne	14	34,1
Brak starań o dofinansowanie	6	14,6
Inne, niż wymienione	11	26,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

14 (34,1%) przedsiębiorców uważa, że głównym czynnikiem sprzyjającym w procesie pozyskania jest aspekt administracyjny; pomoc i łatwość obsługi przez instytucje, dzięki którym można było uzyskać dofinansowanie; 10 (24,4%) stwierdziło, że to aspekt prawny pomógł w staraniach o dodatkowe źródło; 11 (26,8%) uważa, że to inne czynniki, a wśród nich: zdobyta wiedza własna; pomoc osób trzecich; osoby z firmy wyznaczone jako koordynator projektu; według niektórych to po prostu szczęście i wytrwałość; chęci i upór własny zmierzający do zdobycia dofinansowania. Wśród ankietowanych 6 (14,6%) respondentów zadeklarowało, że nie starali się o dodatkowe dofinansowanie.

W tabeli 17 przedstawiono informacje na temat tego, jakie czynniki przeszkodziły w pozyskaniu dodatkowego źródła finansowania.

Tabela 17

Czynniki przeszkadzające w zdobyciu dofinansowania

Czynniki	N	Udział (%)
Prawne	7	17,1
Administracyjne	11	26,8
Brak osoby w firmie	8	19,5
Brak starań o dofinansowanie	6	14,6
Inne	9	22,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

11 (26,8%) podmiotów za główną przeszkodę uważa czynniki związane z administracją; 9 (22,0%) podaje inne czynniki jako przeszkodę, między innymi: skomplikowana procedura i opieszałość urzędów; przeszkody jednocześnie prawne i administracyjne; skomplikowanie ze względu na formalności; biurokracja; 8 (19,5%) respondentów za przeszkodę podaje brak odpowiedniej osoby, która zajęłaby się procedurami i procesem pozyskania; 6 (14,6%) nie zauważa przeszkód, ponieważ nie starali się o dofinansowanie.

W tabeli 18 przedstawiono ocenę wpływu ograniczenia na proces pozyskania dofinansowania.

Tabela 18

Ocena wpływu ograniczeń na pozyskiwanie środków

Ocena wpływu	N	Udział (%)
Bardzo duży	15	36,6
Duży	14	34,1
Przeciętny	7	17,1
Mały	1	2,4
Bardzo mały	0	0,0
Nie dotyczy	4	9,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Ostatnie pytanie skierowane do ankietowanych dotyczyło przyszłości ich działalności, w zakresie polityki finansowej. Przedsiębiorcy mieli odpowiedzieć, jakie środki mogą być wykorzystane na dofinansowanie ich działalności.

W tabeli 19 przedstawiono ilość wyboru danego środka, w skali wszystkich przedsiębiorców.

Tabela 19

Liczba przedsiębiorców dopuszczająca możliwość przyszłego skorzystania z danego źródła finansowania

Środki finansowania	N	Udział (%) 41=100%
Samofinansowanie	26	63,4
Subwencje	1	2,4
Dotacje	15	36,6
Factoring	1	2,4
Emisja krótkoterminowych papierów dłużnych	0	0,0
Venture Capital	0	0,0
Anioły biznesu	8	19,5
Środki Unijne	29	70,7
Brak starań o przyszłe dofinansowanie	2	4,9
Inne	0	0,0
Zysk zatrzymany	2	4,9
Sprzedaż zbędnych aktywów	4	9,8
Odpisy amortyzacyjne	5	12,2
Dopłaty wspólników	2	4,9
Emisja akcji lub obligacji	7	17,1
Kredyt bankowy	23	56,1
Pożyczka	8	19,5
Leasing	23	56,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców powiatu jasielskiego.

Powyższe dane charakteryzują podejście poszczególnych przedsiębiorców do prowadzonej działalności. Pokazują terażniejszą wiedzę dotyczącą danych źródeł finansowania i nakreślają przyszłe plany przedsiębiorców wobec własnych działalności. Najliczniejszą grupę stanowi 29 (70,7%) ankietowanych, którzy w przyszłości chcą wykorzystać środki unijne jako dodatkowe źródło. Następnie 26 (63,4%) z 41 deklaruje, że w przyszłości skorzystają z samofinansowania. Po 23 (56,1%) respondentów twierdzi, że wykorzystają kredyt i leasing; 15 (36,6%) zamierza wspomóc swoją działalność poprzez zdobycie dotacji; 8 (19,5%) ankietowanych wybierze pożyczkę. Pomoc aniołów biznesu ma być w przyszłości wykorzystana także przez 8 (19,5%) respondentów; 7 (17,1%) skorzysta z emisji akcji lub obligacji; 5 (12,2%) przedsiębiorców skorzysta z odpisów amortyzacyjnych; 4 (9,8%) na dofinansowanie wykorzysta sprzedaż zbędnych aktywów. Przez dwóch (4,9) ankietowanych zostały wybrane: dopłaty wspólników i zysk zatrzymany. Także dwóch (4,9%) respondentów stwierdziło, że nie zamierzają w przyszłości starać się o jakiegokolwiek środki dofinansowujące. Skorzystanie z subwencji, jak również z faktoringu, wybrało odpowiednio po jednym (2,4%) ankietowanym przedsiębiorcy.

Uwagi końcowe

Na podstawie informacji uzyskanych w wyniku analizy ankiet, na którą odpowiedzieli przedsiębiorcy prowadzący swoją działalność na terenie powiatu jasielskiego, można stwierdzić, że dominującym podmiotami są przedsiębiorstwa, które możemy zaliczyć do sektora MSP. Ich prawny aspekt funkcjonowania opiera się przeważnie na modelu podstawowej działalności gospodarczej. Finansowanie ich działalności, mimo że dostrzegalne jest zróżnicowanie, to jednak opiera się o tradycyjne modele czy schematy. Przejawem tego jest polityka finansowa oparta na samofinansowaniu czy ewentualnym korzystaniu z dodatkowych źródeł, ale zakorzenionych w świadomości jako typowe, m.in.: kredyt, leasing, dotacje.

Na funkcjonowanie i rozwój sektora MSP ma wpływ polityka krajowa i unijna, a także świadomość, stan wiedzy i umiejętność wykorzystania jej przez poszczególnych przedsiębiorców. Istotne jest, aby rozwój przedsiębiorstwa szedł w parze z rozwojem własnym przedsiębiorcy. Nie można dopuścić do sytuacji, kiedy firma zatrzyma się na jednym poziomie, bez doskonalenia własnej działalności, tracąc przez to konkurencyjność wobec podmiotów krajowych, a szczególnie zagranicznych. Pochodną cechą jest stałe zapoznawanie się z aktualnym ustawodawstwem, a szczególnie z przepisami i zasadami dotyczącymi możliwości uzyskania dofinansowania.

Na podstawie informacji uzyskanych w procesie analizy ankiet wyłania się obraz przedsiębiorcy korzystającego z tradycyjnych i najbardziej popularnych źródeł finansowania. Permanentne opieranie działalności o takie formy finansowania wiąże się z zakorzenieniem w świadomości przedsiębiorcy, że są to jedyne właściwe źródła, które zapewnią rozwój i bezpieczeństwo. Bazowanie na takim schemacie może świadczyć o obawie przed innymi formami dofinansowania, co może być wynikiem braku należytej wiedzy o innych dostępnych formach. Stąd też elementem podstawowym działalności każdej firmy powinny być okresowe kursy czy szkolenia dokształcające w zakresie nowych i przyszłych programów unijnych lub też form i procesów pozyskiwania środków dofinansowujących. Należy mieć na względzie, że wzrost potencjału poszczególnych przedsiębiorstw przekłada się na rozwój całej branży.

W środowisku przedsiębiorstw z sektora MSP, powinno funkcjonować przeświadczenie o swojej wartości na rzecz gospodarki regionalnej, krajowej i unijnej. Stąd też nie powinno się opierać stanu wiedzy jedynie na bazie informacji i doświadczenia osób trzecich. Działania podnoszące świadomość na temat dostępnych źródeł finansowania mogą przynieść efekt podmiotom już działającym na rynku, ale także przyczynić się do powstawania nowych przedsiębiorstw.

Na podstawie wyników ankiet można podzielić badanych przedsiębiorców na dwie grupy. Pierwsza, dominująca, to mikro, małe lub średnie firmy, w formie podstawowej działalności gospodarczej, realizujące swoje zadania w oparciu o tradycyjne źródła finansowania, których wiedza opiera się na informacjach zdobytych z prasy i Internetu, ewentualnie na doświadczeniu własnym. Druga grupa, składająca się z mniejszej ilości przedsiębiorców, to podmioty średnie lub duże. Charakteryzują się zróżnicowaniem formy działalności

prawnej. Ich wiedza opiera się jednak na kooperacji z wyspecjalizowanymi doradcami czy też na bazie uczestnictwa w kursach i szkoleniach, ukończonych studiach czy – w pojedynczych przypadkach – na korzystaniu z wyspecjalizowanych funduszy, jak *venture capital* czy anioły biznesu. Także odmienne są formy finansowania, z których korzystają. Odnaczając się erudycją z dziedziny finansów, korzystają dzięki temu z większej ilości form finansowania.

Literatura

- Apanowicz, J. (2002). *Metodologia ogólna*. Gdynia: Wydawnictwo Diecezji Pelplińskiej „Bernardinum”.
- Szopik-Depczyńska, K., Depczyński, R. (2012). Aktywność innowacyjna sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w aspekcie konkurencyjności przedsiębiorstw. *Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, 25, 373–392.
- Lachiewicz, S., Matejun, M. (2012). Specyfika zarządzania małymi i średnimi przedsiębiorstwami. W: M. Matejun (red.), *Zarządzanie małą i średnią firmą w teorii i w ćwiczeniach* (s. 13–45). Warszawa: Difin.
- Matejun, M. (2003). Bariery rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw (na przykładzie aglomeracji łódzkiej). W: K. Piech, M. Kulikowski (red.), *Przedsiębiorczość: szansą na sukces rządu, gospodarki, przedsiębiorstw, społeczeństwa* (s. 235–245) Warszawa: Instytut Wiedzy.
- Pilch, T., Bauman, T. (1998). *Zasady badań psychologicznych*. Warszawa: Żak.
- Smolarek, M. (2015). Wybrane aspekty rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie*, 3, 23–38.
- Skowronek-Mielczarek, A. (2005). *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowania*. Warszawa: C.H. Beck.
- Wielgus, G. (2006). Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce. *Prace Komisji Geografii Przemysłu*, 8, 127–138.

THE FINANCING OF LOCAL SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES SECTOR BASED ON SURVEY RESEARCH

Abstract: *Purpose* – The purpose of this article is to present the survey results on different ways of financing the SME sector.

Research methodology – The research has been conducted among entrepreneurs from jasielski county. The survey examined the state of entrepreneurs' knowledge and factors that entrepreneurs consider while making financial decisions.

Result – The study results show that, in most cases, entrepreneurs base and choose more stereotypical, proven sources of finance, depending on their past experience and other associates' opinion.

Authenticity/value – The article presents behavioral factors which impact the entrepreneurs' decisions and analyze different ways of effective enlisting entrepreneurs from the same sector with more extended knowledge and new techniques of financial resources solicitation.

Keywords: small and medium enterprises sector (SME sector), sources of finance, survey, state of knowledge

Cytowanie

- Faryj, L. (2018). Finansowanie sektora MSP w ujęciu lokalnym na podstawie badań ankietowych. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 1 (91), 161–175. DOI: 10.18276/frfu.2018.91-14.